

Kütüphanecilik Eğitimi Planlaması

Araş. Gör. Oya Gürdal

A.Ü. DİL VE TARİH-COĞRAFYA FAKÜLTESİ KÜTÜPHANECİLİK ANABİLİM DALI İÇİN DERS PROGRAMI TASLAĞI

Kütüphanecilik eğitimi programı hazırlanırken okul-uygulama ortamı etkileşiminin irdelenmesinde yarar vardır. Eğitim, uygulamaya yönelik gereksinimleri karşıladığı oranda başarılı olacaktır. Bu gereksinimleri ortaya koyacak kesim kütüphane kullanıcısı, karşılayacak kesim ise kütüphanecidir. Programlama sırasında da planlama da olduğu gibi önceliklerin saptanması ve onlar üzerinde yoğunlaşılması eğitimin etkinliğini arttıracaktır.

Önceliklerin saptanması için gereken bilgi, tüm kütüphane türlerine uygulanacak "survey" çalışması ya da uygulayıcı kütüphaneciler ile mesleki alandaki eğitimciler arasında oluşturulacak bilgi değişimi örgüsü ile sağlanabilir. Kısa süreli dönemlerle öğretim elemanlarının kütüphanelerde gözlem yapmaları, onlara, kuramsal bilgilerini uygulamaya aktarma yanında uygulamada karşılaşılan sorunları, yeni kullanıcı tiplerini ve gereksinimlerini irdeme fırsatını da verecektir. Böylece uygulama deneyimlerini arttıracaklardır. Kazanılan deneyim ve gözlem eğitim programlarına aktarılabilirse, yeni gereksinimlere ve kullanıcı tipine, etkin ve çağdaş hizmet sunabilme yetisini kazanan kütüphaneciler yetişecektir. İletişim hattının öbür ucunda, mesleki eğitim kurumlarında kısa süreli çalışmalara yönelecek kütüphaneciler de kuramsal alanda eğitimcilerin bilgilerinden yararlanmak ve mesleğe ilişkin yeni gelişmeler konusunda araştırma yapmak, bir başka deyişle veri toplama fırsatını bulacaktır. Kütüphaneciler verilerini eğitimcilerle yapacakları söyleşiler ya da tartışmalar vasıtasıyla toplayabilecekleri gibi, derslere katılarak ya da bilgi değişimi programı çerçevesinde düzenlenecek yaz okulları ile yine eğitimci ve uygulayıcıları bir araya getirecek mesleki seminer, sempozyum, konferans gibi etkinliklerle de bilgilerinin yenileme olanağı bulabilirler. Böylece kütüphaneci, verdiği bilgi hizmetinin niteliğini ve kütüphanenin dinamik yapısını sürekli kılacaktır.

ABD'de Kent State Üniversitesi Kütüphanecilik Okulu'nun (Kent State University School of Library Science) mezunlarına gönderdiği "survey" çalışmasıyla, kütüphane uygulaması için gerekli olan nitelikler ve öncelikler saptanmıştır. Araştırmaya tüm kütüphane türleri katılmıştır.. 1415 kişiye gönderilen anket formlarının 666'sı değerlendirilmeye alınmıştır. Ve sonuçta, sıralamada yer alan ilk beş gruba şu alanlar girmiştir:(1)

	KATILAN	ORAN (%)
* BİBLİYOGRAFİK ARAÇLAR İLE İLGİLİ BİLGİ	659	83.6
* KULLANICI İLE PERSONEL ARASINDAKİ İLİŞKİLERDE DENEYİM	655	69.8
* SEÇİM VE DEĞERLENDİRME	657	65.0
* DANIŞMA GÖRÜŞMESİ UYGULAMASI	560	63.8
* OKUYUCU REHBERLİĞİ	656	58.7

* Yazı derginin, 4, 2 (1990); 4,3 (1990)'da yayımlanan Kütüphanecilik Eğitimi Planlaması 1, 2'den ayrı fakat onları tamamlayıcı niteliktedir.

¹ Lois Buttlar and Rosemary Ruhig De Mont "Assessing Library Science Competencies: Soliciting Practitioner Input for Curriculum Design", *Journal of Education for Library and Information Science. ALISE (Assessing for Library and Information Science Education)* 30, 1 (1989), 3-27.

Düzenli aralıklarla böyle çalışmaların yapılması ve değerlendirilmesi sonucu erişilecek bilgilerle birlikte kullanıcı görüşleri ve beklentileri de programlama sırasında gözünde tutulursa, çağdaş hizmet sunması istenen kütüphanecilerin bu yönde eğitimi de şüphesiz nitelikli kılınacaktır. Dileğimiz, verilerini sunduğumuz çalışmanın benzeri bizim ülkemizde de yapılabilsin. Aşağıda A.Ü. DTCF Kütüphanecilik Anabilim Dalı için lisans programında yer alması gerektiğine inanılan konular verilmiştir. Bu konulardan kimisi (bilgi merkezlerinin tarihçesi, kataloglama, araştırma yöntemleri,) ayrı bir ders olarak işlenebileceği gibi, kimisi de (mesleki standartlar, bilginin toplum için önemi, bilgi depolama, bilgi erişim, ...) ilgili derslerin bir parçası olarak kabul edilebilir.

PROGRAM TASLAĞI

Genel

- * Mesleki terminoloji
- * Bilginin toplum için önemi; bilgi ve bilgisizliğin maliyeti
- * Bilgi merkezlerinin evrimi, tarihçe
- * Bilgi kaynakları
 - Basılı materyal
 - Basılı materyale bağlı olarak, Gri yayınlar (patent, teknik rapor, standart vb.)
 - Görsel-İşitsel Materyal (Bilgisayar ortamında kaydedilmiş materyal de dahil)
 - Yazma ve nadir eserler
 - Diğer (nota, harita vb.)
- * Yayın yaşamı
 - Geleneksel yayıncılık
 - Elektronik yayıncılık
- * Baskı teknikleri
- * Mesleki mevzuat
- * Mesleki standartlar
- * Planlama
- * Kütüphane türleri
- * Karşılaştırmalı kütüphanecilik
- * Kütüphane mimarisi
- * Araştırma yöntemleri
- * Çocuk edebiyatı
- * Bilgisayar
 - İşlem ve uygulamaları
 - Pazar bilgisi (yazılım ve donanıma ilişkin)
 - Programlama mantığı
 - Kütüphanecilikte kullanımı
- * Bilgi depolama
- * Bilgi erişim
- * Bilgi endüstrisi
- * İşbirliği
- * Bilgi ağları
 - Kuram
 - Türleri
 - Ulusal ve uluslararası örnekleri

- * Uzman sistemler
- * Yönetim
- * Sistem analizi
 - Kuram
 - Teknikler
- * İletişim-uzileşitim
- * Mesleki çeviri
- * Ulusal ve uluslararası kuruluşlarla ilişki

Kütüphane İşlemleri

- * Materyal seçimi ve değerlendirme
- * Bilgi ve belgenin düzenlenmesi
 - Kataloglama (kuram ve işlem)
 - Sınıflama
 - Dizimleme
- * Süreli yayınlar
- * Materyali koruma ve yenileme
- * Materyal çoğaltma ve üretme

Kütüphane Hizmetleri

- * Danışma hizmeti
 - Kuram-kaynak ve hizmet türleri
 - Bibliyografik eğitim
 - Bibliyografik kaynaklar
 - Kuram
 - Türleri
 - Yöntem
 - Bibliyografya hazırlama
 - Dizinleme
 - Öz çıkarma
 - Yayın taraması
 - Tarama stratejisi
 - El ile tarama
 - Makina ile tarama off-line, on-line
 - SDI (Selective Dissemination of Information): Seçmeli Bilgi Yayımı
 - Danışma görüşmesi
 - Rehberlik-kullanıcı eğitimi
- * İnsan ilişkileri (psikolojik açıdan değerlendirme)
 - Kullanıcı-kütüphaneci etkileşimi
 - Personel ilişkileri
 - İnsan (Kullanıcı ya da kütüphaneci) - makina etkileşimi
- * Görsel-İşitsel hizmet
- * Özel kullanıcı gruplarına hizmet
- * Ödünç verme hizmeti (kütüphaneler arası ödünç verme de dahil)

Yüksek lisans ve doktora programları ile ilgili görüşlerimizi şöylece özetleyebiliriz:

Öncelikle dileğimiz mesleki alanda irdelenmesi gerekli konuları ve öncelik sıralarını gösteren mesleki araştırma planının hazırlanmasıdır. Kanımızca yüksek lisans "master" ve doktora düzeyinde öğrenciler, bu plan doğrultusunda, alacakları dersleri ve yönelecekleri alanları seçebilmelidirler. Ayrıca programın, belirli ders saatleri ile değil belli aralıklarla düzenlenen tartışma saatleri biçiminde hazırlanması gerektiği inancındayız.

Üç bölümde sunmaya çalıştığımız Kütüphanecilik Eğitimi Planlaması ile ilgili veriler, en mükemmelini sunduğumuza inandığımız duygusunu yaratmamalıdır. Mesleki eğitimimizi sağlıklı kılma yolunda yapılacak planlama çalışmasının başarısı, ilgili tüm bireylerin deneyim ve görüşlerini aktaracağı bilgi potasında şekillenecektir.